

ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๓๗

๑. จงตอบตามแบบ ในประโยคคำถาม ดังต่อไปนี้
 - ก. ลักษณะที่ประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้นั้น มีอย่างไร ฯ
 - ข. ในบาลีภาษามีวิธีต่ออะไร ให้เนื่องกันด้วยอะไร เพื่อประโยชน์อะไร ฯ เอตทโวจ, ตสฺมาติห เป็นสนธิอะไร ตัดและต่อ อย่างไร ฯ
๒. จงเติมข้อความที่ถูกต้องตามแบบ ลงในช่องว่าง ในข้อความดังต่อไปนี้
 - ก. นามศัพท์ ในบาลีภาษานั้นท่านแบ่งเป็นลึงค์.....คือ..... ฯ
 - ข. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนามชื่อ.....แบ่งเป็น.....คือ..... ฯ
๓. สัพพนาม เป็นนามประเภทไหน แบ่งเป็นกี่อย่าง อะไรบ้าง ฯ ศัพท์เหล่านี้ คือ ต, เอกจุจ, อมุ เป็นสัพพนามประเภทไหน ฯ
๔. วาจก คือ อะไร แบ่งออกเป็นกี่อย่าง อะไรบ้าง ? และกฺลบุตรจะกำหนดวาจกได้แม่นยำ ต้องอาศัย อะไรเป็นเครื่องกำหนด จงตอบตามแบบ ฯ
๕. รูปวิเคราะห์ข้างท้ายนี้ เป็นรูป สาธนะ บังญัติอะไร และแปลว่าอย่างไร คือ
 - ก. ภิกฺขติ สีเลนา-ติ ภิกฺขู ฯ
 - ข. ทาทพฺพนฺ-ติ เทยฺยํ ฯ
๖. กัมมชารยสมาส กับ ทิคุสมาส ต่างกันอย่างไร มีอย่างละเท่าไร อะไรบ้าง ฯ สพฺพรตฺติโสภโณ (จนฺโท), อาคตฺสฺมโณ (อาราโม) ปีนสมาสอะไร จงเขียนรูปวิเคราะห์ มาดู ฯ
๗. ตทฺสฺสตีตฺตทิตฺต มีบังญัติกี่ตัว คืออะไรบ้าง ฯ มรฺโรว, อทฺทเตยฺโย ลงบังญัติอะไร ในตทฺตทิตฺตไหน จงเขียนรูปวิเคราะห์พร้อมทั้งคำแปล มาดู ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

เฉลย ประโยค ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ได้ตอบคำถามตามแบบ ดังต่อไปนี้
- ก. มีดังนี้ ในพยัญชนะวรรคทั้งหลาย พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้, พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้, พยัญชนะที่ ๕ สุตวรรคซ้อนหน้า พยัญชนะในวรรคของตนได้ ทั้ง ๕ ตัว ยกเสียแต่ตัว ง ซึ่งเป็น ซึ่งเป็นตัวสะกดอย่างเดียว มิได้มีสำเนียงในภาษาบาลี ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้ ฯ
- ข. ในบาลีภาษา มีวิธีต่อศัพท์และอักษร ให้เนื่องกันด้วยอักษร เพื่อประโยชน์จะย่ออักษรให้น้อยลง เป็นอุปการะในการแต่งฉันท และให้คำพูดสละสลวย ฯ
- เอตทโวจ** เป็นอาเทศนิกคหิตสนธิ, ตัดเป็น เอต-อโวจ, ถ้าสระอยู่เบื้องปลาย แปลงนิกคหิตเป็น ม และ ท ต่อเป็น เอตทโวจ ฯ
- ตสุมาทิห** เป็นอาคมพยัญชนะสนธิ, ตัดเป็น ตสุม-อิท, ลง ต อาคม ต่อเป็น ตสุมาทิห ฯ
๒. ได้เติมข้อความลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้
- ก. ท่านแบ่งเป็นลิงค์ ๓ คือ บูลิงค์ เพศชาย ๑ อิตถิลิงค์ เพศหญิง ๑ นบุสกลิงค์ มิใช่เพศชายมิใช่เพศหญิง ๑
- ข. ชื่อ สังขยา ฯ แบ่งเป็น ๒ คือ ปกตีสังขยา ๑ ปุรณสังขยา ๑ ฯ
๓. เป็นนามสำหรับใช้แทนนามนามที่ออกชื่อมาแล้ว เพื่อจะไม่ให้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ ซึ่งไม่เพราะหู ฯ แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ ปุริสสัพพนาม ๑ วิเสสนสัพพนาม ๑ ฯ
- ต** เป็น ปฐมบุริส หรือ ประถมบุรุษ (ชายที่ ๑) และเป็น นิยมวิเสสน สัพพนาม ฯ
- เอกจจ** เป็นอนิยมวิเสสนสัพพนาม ฯ
- อมุ** เป็นนิยมวิเสสนสัพพนาม ฯ
๔. คือ กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ธาตุ ดังนี้ จัดเป็น วาจก คือ กล่าวบทที่เป็นประธานของกิริยา, แบ่งเป็น ๕ อย่าง คือ กัตตวาจก ๑ กัมมวาจก ๑ ภาววาจก ๑ เหตุกัตตวาจก ๑ เหตุกัมมวาจก ๑ ฯ วาจกทั้ง ๕ นี้กุลบุตรจะกำหนดได้แม่นยำ ก็เพราะอาศัยปัจจัยที่ประกอบเป็นเครื่องกำหนด ฯ

๕. ก. ภิกขติ สีเลนา-ติ ภิกขุ เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในตัสสีละ รุ ปัจจัย แปลว่า (ผู้ใด) ย่อมขอโดยปกติ, เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้ขอโดยปกติ ฯ

ข. ทาทพฺพ-ติ เทยฺย เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ลง ฌย ปัจจัย แปลว่า (สิ่งใด) อันเขา พึงให้ เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่าอันเขาพึงให้ ฯ

๖. ต่างกันดังนี้

นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัติและวจนะเป็นอย่างเดียวกัน บทหนึ่งเป็นประธาน คือ เป็นนามนาม, บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ คือ เป็นคุณนาม หรือเป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่น เป็นประธาน ที่ทำนย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อกัมมธารยสมาส ๆ นั้น มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนปุพฺพโท, วิเสสนุตฺตรปโท, วิเสสนโณยปโท, วิเสสนโณมปโท, สมฺภาวนปุพฺพโท, อวธารณปุพฺพโท ฯ กัมมธารยสมาส มีสังขยอยู่ข้างหน้า ชื่อทิสฺมาส ๆ นั้น มี ๒ อย่าง คือ สมทาโร, อสมทาโร ฯ

สพฺพฺรตฺติโสภณ (จนโท) เป็นหุตติยาตฺปฺริสฺมาส รูปวิเคราะห์ว่า สพฺพฺรตฺติ โสภณ สพฺพฺรตฺติโสภณ (จนโท) ฯ

อาคตสมฺโณ (อาราโม) เป็นหุตติยาพหุพหิตฺสมาส วิเคราะห์ว่า อาคตา สมณฯ โส อาคตสมฺโณ (อาราโม) ฯ

๗. มีปัจจัย ๔ ตัว คือ วี, ส, ลี, อิก, อี, ร, วนฺตุ, มนฺตุ, ณ ฯ

มฺรุโร ลง ร ปัจจัย ในตสฺสํตฺถิตฺตฺธิต รูปวิเคราะห์ว่า มฺรุ อสฺส อตฺถี-ติ มฺรุโร แปลว่า น้ำผึ้งของขมนั้น มีอยู่ เหตุนั้น (ขมนั้น) ชื่อว่า มีน้ำผึ้ง (มีรสหวาน) ฯ

อฑฺฒเตยฺโย ลง ตฺย ปัจจัย ในปฺรณตฺตฺธิต รูปวิเคราะห์ว่า อฑฺฒเณน ตฺติโย อฑฺฒเตยฺโย แปลว่า ที่ ๓ ทั้งทั้ง ชื่อว่า อฑฺฒเตยฺยะ (๒ กับครั้ง) ฯ